

Koszty finansowe Konkordatu

Autor tekstu: **Aleksander Merker**

23 maja 1997 r., Warszawa

Notatka niniejsza ma charakter wprowadzający do tematu „Koszty finansowe Konkordatu”, gdyż istnieją aż trzy bardzo ważne powody, które uniemożliwiają odpowiedź wprost na bardzo często zadawane przez wyborców pytanie o te koszty:

- 1)** Szereg postanowień Konkordatu przewiduje **możliwość** wydatków z funduszy publicznych, nie przesądzając sprawy. Ten problem omówiony jest niżej w części I notatki.
- 2)** Powstaje zasadniczy problem metodologiczny przy odpowiedzi na to pytanie: czy liczyć wszystkie wydatki bezpośrednio lub pośrednio związane z postanowieniami konkordatu, także te, które dotychczas już ponosi Skarb Państwa. Jeżeli chodzi o konkretne postanowienia Konkordatu nakładające **nowe** zobowiązania na Skarb Państwa, to odpowiedź jest bardzo prosta: jedynym postanowieniem Konkordatu, wyraźnie wprowadzającym nowy obowiązek na Skarb Państwa, jest art. 15 ust. 3 w części dotyczącej finansowania przez Państwo Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Uzasadnienie do projektu ustawy w tej sprawie (druk sejmowy nr 2311) zawiera szczegółowe wyliczenie tego wydatku, które całorocznie w warunkach tegorocznych szacuje się na 5.148 tys. zł.
- 3)** Dokładne obliczenie wydatków już ponoszonych funduszy publicznych wymagałoby uzyskania bardzo dokładnych danych o wysokości tych wydatków, liczby etatów, przeciętnego wynagrodzenia od Ministerstw: Finansów, Edukacji Narodowej, Zdrowia i Opieki Społecznej, Obrony Narodowej, Kultury i Sztuki. Jedyną taką próbę podjął ówczesny dyrektor generalny w Urzędzie Rady Ministrów Marek Pernal w dniu 27 stycznia 1994 r. Opracowanie to stanowi załącznik do niniejszej notatki. Krytyczną ocenę tego opracowania podałem niżej w części II notatki.

I

Art. 15 ust. 3 w związku z ust. 1: „Państwo rozważy udzielanie pomocy finansowej odrębnym wydziałom wymienionym w ust. 1”. Są to Papieskie Wydziały Teologiczne w Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu oraz Wydział Teologiczny Towarzystwa Jezusowego w Krakowie.

Art. 22 ust. 2: „Przyjmując za punkt wyjścia w sprawach finansowych instytucji i dóbr kościelnych oraz duchowieństwa obowiązujące ustawodawstwo polskie i przepisy kościelne Układające się Strony stworzą specjalną komisję, która zajmie się koniecznymi zmianami. Nowa regulacja uwzględni potrzeby Kościoła biorąc pod uwagę jego misję oraz dotychczasową praktykę życia kościelnego w Polsce”. Deklaracja Rządu w sprawie Konkordatu wyjaśnia, że Komisja ma tylko opiniować, a nie decydować.

Obydwa te przepisy zostawiają więc nieograniczoną swobodę organom państwowym, zatem zależnie od składu polityczno-światopoglądowego kolejnych rządów i parlamentów wysokość wydatków państwowych może rozciągać się od zera do sum gigantycznych.

II

Opracowanie dyr. generalnego M. Pernala z przyczyn praktycznych załączam w postaci kserokopii z książki „Konkordat polski 1993, Wybór materiałów źródłowych z lat 1993-1996”, Warszawa 1997 - potwierdzając, że jest on identyczny z posiadaną przeze mnie kserokopią oryginalnego tekstu opracowania. Dyr. generalny Pernal w swych uwagach do art. 12, 16 i 17 uchylił się od podawania konkretnych liczb, które mógł uzyskać z właściwych resortów. Jak już powiedziałem w pkt 3 wstępu niniejszej notatki, aby odpowiedzieć na pytanie o koszty już ponoszone przez Skarb Państwa, trzeba uzyskać odpowiednie dane z właściwych resortów. Podstawową różnicą pomiędzy stanem prawnym obecnym a stanem po ewentualnym ratyfikowaniu Konkordatu jest to, że obecnie Państwo może w drodze ustawy zmniejszyć lub

nawet znieść te wydatki. Po ratyfikacji Konkordatu nie będzie to możliwe. Odnośnie art. 12 Konkordatu można przyjąć, że liczby etatów nauczycielskich (około 20 tys.) podane przez dyr. generalnego Pernala nie obejmowały nauczycieli religii katolickiej będących księżmi lub diakonami, gdyż oni dotychczas nie otrzymują wynagrodzenia. Jak wiadomo, mają to wynagrodzenie otrzymywać od 1 września 1997 r. Ustawa budżetowa na rok 1997 przewiduje na ten cel rezerwę celową w wysokości 17 milionów zł, co w przeliczeniu na skalę całoroczną daje 51 milionów zł. Konkretne liczby podane odnośnie art. 15 i 22 wymagają przeliczenia przy uwzględnieniu inflacji w okresie od 1993 r. Są wreszcie dwa problemy, czy konkretne wydatki można zaliczyć do kosztów Konkordatu. Wydatki na dotowanie niepublicznych szkół, przysługują obecnie w wysokości 50% wydatków w analogicznych szkołach publicznych bez względu na to, czy właścicielami dotowanych szkół jest Kościół, niekościelne osoby prawne czy osoby fizyczne. Gdyby nie było takich szkół niepublicznych, to budżet Państwa lub samorządów terytorialnych musiałby wydawać na odpowiednie szkoły publiczne dwa razy tyle, ile wynosi obecna dotacja. To samo dotyczy prowadzenia zakładów charytatywno-opiekuńczych itd. o których mówi art. 22 ust. 1 Konkordatu. Dotacja państwowa dla takich kościelnych zakładów w bardzo małym stopniu jest dochodem kościelnych osób prawnych (wydatki na płace personelu zakonnego oraz na utrzymanie budynków stanowiących własność kościelną). Zdecydowana większość dotacji to wydatki na chorych i podopiecznych, które budżet Państwa i samorządu terytorialnego i tak musiałby ponieść.

Załącznik: 1

(-) Aleksander Merker

[Dokument Nr 59, 1994 r., styczeń 27, Warszawa. Opracowanie Marka Pernala pt. „Ocena skutków finansowych wejścia w życie Konkordatu” (w:) „Konkordat polski 1993. Wybór materiałów źródłowych z lat 1993-1996”, Warszawa 1997, s. 405-409]

Notatka przygotowana dla I. Sierakowskiej. Kopia z prywatnego zbioru Czesława Janika.

Aleksander Merker

Były dyrektor generalny Urzędu ds. Wyznań w Warszawie.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 18-11-2003 Ostatnia zmiana: 24-01-2004)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3028) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3028>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora.

Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl